

2012-2016

Sámi allaskuvla
Sámi University College

Hárjehallanoahpahusa plána Vuođđoskuvlaoahpaheaddjioahppu 5-10

SISDOALLU

1. Álggahus.....	3
2. Hárjehallama vuodđu	4
2.1 Rámmaplánaláhkaásahus	4
2.2 Našunála njuolggadusat.....	4
2.3 Miehtá sámi perspektiiva sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpus	4
3. Hárjehallama sisdoallu ja oahppanjoksosat.....	5
3.1 Oppalaš sisdoallu	5
3.2 Oahppanjoksosat oahppojagiid mielde	6
4. Hárjehallama organiseren	12
4.1 Hárjehallama progrešuvdna, organiseren ja fáttát/barggut	12
4.2. Bargohárjehallama ráhkkanéapmi.....	14
4.3. Galledeapmi bargohárjehallanbáikkiin	14
4.4. Bargohárjehallama čuovvolahttin - rapporteren	15
4.5. Hárjehallanvásáhusaid, oahppama ja reflekšuvnna dokumenteren ja ovdanbuktin	15
4.6. Bargohárjehallama bagadallan ja árvvoštallan.....	16
4.7. Studeanttat geat eai soaitte oažžut bargohárjehallama dohkkehuvvot.....	18
4.8. Ii dohkkehuvvon hárjehallan	18
4.9. Dohkálašvuoda árvvoštallan.....	18
5. Hárjehallama ovttasbargu ja rollat.....	18
5.2 Rollajuohkin ja ovddasvástádusat.....	19
6. Oppalaš hárjehallannjuolggadusat	25
6.1 Bargoáigi hárjehallamis	25
6.2 Geatnegasvuhta oassálastit bargohárjehallamii	26
6.3 Jávkan bargohárjehallamis.....	26
6.4 Váttisvuodat bargohárjehallamis.....	27
6.6 Bargohárjehallanjoavkku luohttámušolmmoš.....	27
6.7 Geatnegahhton jávohisvuodaduoðaštus.....	28
6.8 Politijjaduoðaštus.....	28
6.9 Tuberkulin-/pirquetiskkus	29
7. Praktikhalaš ášsit.....	29
7.1 Mátke-/orrungolut	29
7.2 Lagasolbmo jápmin.....	30
7.3 Skovit ja dokumeanttat	31

1. Álggahus

Bargohárjehallan lea huksejuvvon integrerejuvvon oassin vuođđoskuvlaohpaheaddjioahpus 5-10 ceahkkái, mas studeanta galgá systemáhtalaččat hárjehallat oahpaheaddji ámmáha vuodjumiin pedagogalaš ja fágadidaktihkalaš áššiide vuođđoskuvllas.

Hárjehallama ulbmilin lea ovddidit ja čiekjudit studeantta ámmátlaš gárggiideami. Dát dáhpáhuvvá hárjehallamiin máŋggabealat oahpaheaddji ámmáha sámi hástaleaddji dilálašvuodain. Hárjehallamis teorija ja praktihkka (geavadar) leaba giehtalagaid nu ahte pedagogikhka ja oahppimáhttu ja fágadidaktikat heivehuvvojit praktihkii ja nuppe dáfus praktihkka doabalastojuvvo teorija vehkiin. Studeantta iežas pedagogalaš geavahanteoriija ja su jurddašeapmi ovddiduvvo sihke joavko- ahte individuálaproseassain.

Hárjehallamat ládestuvvojit bagadallama vehkiin. Hárjehallamat čuvvot progrešuvnna ja lágiduvvojit nu ahte studeantta iešheanalášvuhta lasihuvvo dađistaga. Vuosttaš ja nuppi lagi skuvlamáilmme ja oahppanbirrasiid vuođđoaššiide oahpásmuvvama maŋjá ovdánit fágajuogus eanet oppalaš oahpaheaddji ámmáha beliide, mas sámi servodaga erenomášvuhta galgá váldot vuhtii. Bagadallan ja hárjehallanbiras galget doarjut studeantta persovnnalaš dárbbuid ja oahpaheaddjiskuvlejumi ulbmiliid.

Hárjehallanoahppu hárjehallanskuvllain galgá leat oktiibuot 20-21 vahkuu (unnimusat 100 beaivvi) ja lágiduvvojit buot njealji oahppojagi badjel.

Sámi allaskuvlla oahpaheaddjioahpuid earenoamášvuohtan lea earret eará ahte studeanttat galget dovdat buot Davvirikkaid oahppovuogádagaid. Dát prinsihppa dáhkiduvvo dainnalágiin, ahte oahppoáiggis studeanttat hárjehallet Davvirikkaid sámi guovluid vuođđoskuvllain ja sámegielat oahpahusas Norggas, Suomas ja/dahje Ruotás, ja vejolaččat Ruoššas. Sámi allaskuvllas sáhttet leat fásta šiehtadusat dán skuvllaiguin.

Hárjehallanskuvllas, rektora bokte, lea ovddasvástádus hárjehallanoahpahussii. Hárjehallanskuvla galgá láhčit buriid rámmaid ja eavttuid hárjehallanoahpahussii. Hárjehallanskuvllaaid ja allaskuvlla gaskkas galgá leat ovttasbargu, mas hárjehallanskuvla ja rektor oassálastet. Oahppoásahusas, allaskuvllas, lea ovddasvástádus hárjehallanoahpahusa sisdollui, kvalitehtii,

hárjehallanárvvoštallamii ja progrešuvnna čuovvolahttimii hárjehallamiid gaskkas. Iešguhtege doaibmis leat dihto rollat (studeantta, hárjehallanbagadalli, luohkkákoordináhtora, fágaoahpaheaddjit,rektora, oahppojođiheaddji, oahpahususkonsuleantta rollat). Geahča kapihtal 4.2

2. Hárjehallama vuodđu

2.1 Rámmaplánaláhkaásahus

Hárjehallan vuodđuduvvo *Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpuid rámmaplánaláhkaásahussii 1.3.2010.* Rámmaplána eaktuda ahte hárjehallan čađahuvvo vuodđoskuvllain, vuosttažettiin dain luohkkádásiin masá oahppu ráhkkanahttá oahpaheaddjin. Hárjehallamis galgá progrešuvdna. Hárjehallan heivehuvvo oahppoollisvuodđaide iešguđet oahppojagiid, ja čadnojuvvo vuodđoskuvlla oppalaš doaimmaide. Hárjehallamis galgá miehtá sámi perspektiiva.

2.2 Našunála njuolggadusat

Rámmaplánaláhkaásahusa doarjan ja ásahusaid prográmmaplánaid láidesteaddjin doibmet našunála njuolggadusat. Našunála njuolggadusat čilgejít vurdojuvvon oahppanjoksosiid iešguđetge fágain ja hárjehallamis. Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahppu čuovvu našunála njuolggadusaid dihto heivehemiguin, mat leat sierra sámi ohppui. Sámi oahpaheaddjeoahpu prográmmaplána ja hárjehallanoahpahusa plána leat ráhkaduvvon našunála njuolggadusaid ja sierra sámi heivehemiid eavttuid vuodđul.

2.3 Miehtá sámi perspektiiva sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpus

Sámi vuodđoskuvlaoahpaheaddjioahpu rámmaplána deattuha miehtá sámi ja eamiálbmot perspektiivva. Hárjehallamat čađahuvvojít vuodđoskuvllain iešguđet guovluuin Sámis. Unnimusat ovttá hárjehallanáigodaga galgá čađahit eará riikkas (sámeguovllus) go masa alddis lea gullevašvuhta, juogo Norggas, Ruotás dahje Suomas.

Miehtá Sámi perspektiiva galgá nannejuvvot ja maŋŋil oahppoáigge galget studeanttas leat vásáhusat

- eamiálbmot skuvlavuogádaga konteavstta, sámi báikegottiin ja
- sámemánáid ja eará mánáid birra iešguđetge servodagain, sámemánáin ja nuorain máŋggakultuvrralaš ja -gielat birrasiin ja iešguđet ahkejoavkkuin
- ja oláhit máhtuid, guottuid ja gálggaid dahkat buriid oahppandilálašvuođaid máŋggabealát duogáža ohppiid várás
- Suoma, Ruota ja Norgga oahppovuogádagain, báikkálaš oahppoplánain ja giellaovdánahttinplánain
- sámi oahpaheaddjirrolla dutki oahpaheaddji perspektiivvas
- sámi oahpahusa ovdánahttima vejolašvuođat ja čuolmmat eamiálbmot perspektiivvas

Lea maid vejolaš ohcat vuolgit lonohallanstudeantan ja čađahit osiid hárjehallamis omd. eará eamiálbmotguovlluin. Dán sahttá dahkat SA ovttasbargošiehtadusaid bokte (gč. Prográmmaplána 5-10 kap. 10) Dákkár ohcan ferte ovddiduvvot buori áiggis, ja heive ovdamearkan vuohkkasit čađahuvvot 3. dahje 4. jagi.

3. Hárjehallama sisdoallu ja oahppanjoksosat

3.1 Oppalaš sisdoallu

Vuođđoskuvlaoahpaheaddjioahppu lea vuođđooahppu, bachelordássi. Oahppanjoksosiid meroštallan galgá gehččojuvvot dan ektui man guhkkin studeanta lea oahpus progrešuvnna ja sámi vuođđoskuvlaoahpu ulbmiid ektui. Hárjehallama guovddážis leat vuođđoskuvlaoahpaheaddjioahpu oahppanoosit (danningsområder): fágalaš, didáktalaš, sosiálalaš, rievadan- ja ámmátetihkalaš diehtomielalalašvuohta.

Oahppu hukse máŋggabealat gelbbolašvuoda oahpahit oahppiid vuođđoskuvlla bajit cehkiin. Oahpaheaddji šaddá oahpu áigge oahpahusa plánema, ollašuhttima, árvvoštallama ja ovddideami ášsedovdi.

Vuosttaš ja nuppi oahppojagi galget studeanttat hárjehallat plánet, čađahit ja árvvoštallat oahpahusa vuodđoskuvllas. Studeanttat galget geahččalit máŋgabéalat oahpaheaddjiámmáha dilálašvuodaid. Ulbmilin lea oahpaheaddji ámmáha vuodđoáššiid áddejupmi ja fágadidaktihkalaš dáidduid gárggiideapmi. Iešguđetlágan ohppiid galgá oahppat váldit vuhtii oahppimáhtu ovddidemiin. Hárjehallamis geavahuvvojit máŋgabéalat oahpanvuogit ja oahpahusa doarjjamateriálat sihke viiddis oahppanbirrasat. Biddjo erenomáš deaddu ráhkadir oahpahussii heivvolaš doarjjamateriálaid ja studeanttat plánejít oahppandilálašvuodaid sámi dilálašvuodaid ektui. Dađistaga maŋit oahppojagiin vurdojuvvo studeanttas stuorit iešheanalašvuohta. Dát prinsihppa gusto buot aktivitehtaide ja doaimmaide hárjehallamiin. Maŋit áiggiid hárjehallamiin vuodđoskuvlaoahpaheaddji oahpu teorijat heivehuvvojit máŋgabéalágit.

Oahpaheaddjioahpu fágaoahput ja hárjehallanbáikkit ovttas studeanttaiguin analyserejít teorijaid, vásáhusaid ja ipmárdusaid fágaid ja oahppanarenaid rastá laktojuvpon sámi luondu-, giella- ja kulturipmárdusaide. Bajásgeassin- ja oahppanásahusain árvvoštallet mainnalágiin sámi mánáid identitehta ja eallinmáilmmi váldojuvvo vuhtii dán perspektiivvain.

Sámi oahpaheaddjioahpuid guovddáš mihttun lea nannet studeanttain servodatberošteaddji gelbbolašvuoda. Studeanta duodašta servodatberošteaddji gelbbolašvuodas maid lea joksan oahppoáiggis earret eará bagadallama, ámmátmáhpa, loggagirjji, fágalaš ságastallamiid, hárjehallansemináraid ja eará ohppui gullevaš doaimmaid bokte.

3.2 Oahppanjoksosat oahppojagiid mielde

Maŋgil oahppoágge galgá studeanttas leat fágateorehtalaš máhttu oahpu ja bargovásáhusaid vehkiin

- profešuvnna máŋgabéalatvuodas
- vuodđogálggaid huksemis oahpaheaddjirollas
- oahpaheaddjibarggus ja didaktihkalaš deaivvademiin gaskkal oahpaheaddji ja mánáid/nuoraid ja oahppomateriálaid
- mo gaskkustit máhtu, meanuid, muitalusaid ja bargooasálastima bokte árbevirolaš oahppanoainnu

- mo oččodit áddejupmi gaskkal oahpahusfága ja skuvlafága ja gálgaid oahpahit fága mearriduvvon luohkkadásiin
- teorija ja praktihka oktavuođa iešguđet ahkasaš joavkuin heivehuvvon oahpahusas ja fátmmasteaddji oahppobirrasis
- ovttasbarggus váhnemiiguin ja sierra sohkabuolvvaiguin lagašservodagasfidnooahpus skuvllas ja ovttasbarggus ealáhusaiguin oahppandilálašvuodaid
- viiddiduvvon oahppanbirrasiin lagašservodagas ja luonddubirrasiin, "Luohkkálanjas várrečohkkii" viiddiduvvon oahppanarenain
- oahpaheaddji ovttasbargoguoibmin, jođiheaddjin ja bagadallin
- profešunealla searvevuodas ja ovttasbargguin gaskkal skuvlla ja váhnemiid ja eará guovddáš ovttasbargoásahusaiguin
- skuvllaid organsisašuvdnánáiccadan-, dutkan- ja ovdánahttindoaimmain
- ja máhtu analyseret hárjehallanvásáhusaid teorijaid, oahppoplánaid ja iežas vásáhusaid vuodul

Vuosttaš (1) jahki

Sisdoallu	Oahppanjoksosat
Perspektiiva: Mánát sámi árbvierus ja ođda áiggis. • miehtá Sámi oaidninvuohki: olbmot ja historját, gielladilit, oahppiid oahppandilit iešguđet guovluuin • láidesteapmi ámmáhii, skuvla pedagogalaš ásahussan, reflekšuvnna vuolgaheapmi sámi perspektiivvas • bajásgeassin ja birgen • sámi oahppiid riektevuodđu ja oahppoplánat • iežas oahpaheaddjiidentitehta	Máhttu: • Sámi guovluid iešguđet gielladilit ja oahppandilit • oahpaheaddji rolla • oahppan, oahppanproseassat, bargomállet, oahpponeavvut ja árvvoštallanvuogit • oahppama vuodđogálgaid birra • áiccadanmetodaid birra Gálggat: • oahppimáhtu mearkkašupmi oahpahusas

• áiccadeapmi, didaktihkka • oahpahusa plánen, čađaheapmi, jođiheapmi ja árvvoštallan • pedagogihkka, sámegiella (oahpahusfága)	• ovttas earáiguin plánet, čađahit ja árvvoštallat oahpahusa • ádde oahppoplána mearkkašumi ja ulbmila oahpahusa vuolggasadjin • láhčit ohppiid vuodđogálggaid ovdáneami • ádde iešguđetge fágaid erenomášvuodđaid • máhttá iešguđet vugiiguin ja oahpponeavvuiuguin lágidit oahpahusa 5-10 dássái • dovdá oahpahusa teorijaid ja kártenveahkkeneavvuid • máhttá áiccadit ja jođihit mánáid oahppanproseassaid • máhttá bagadallama atnit oassin oahppi oahppamis ja oahppi iežas árvvoštallamii veahkkin Oppalaš gelbbolašvuohta: • ád dejupmi sámi mánáid gielladiliin ja oahppandiliin iešguđet guovlluin • profešunealla ja ámmátetikhalaš perspektiivvas čađaha oahpahusa, láidesta oahppama, fágaid ja ohppiid • iežas ja earáid geavadagaid máhttá árvvoštallat ja refereret dutkamiidda ja teorijaida • máhttá vuostáiváldit bagadallama ja doaibmá eará studeanttaid

	doarjjan hárjehallama áigge

Nubbi (2) jahki

Sisdoallu	Oahppanjoksosat
Perspektiiva: Kultuvrralaš máŋggabealátvuohta riggodahkan • identitehtahuksen kultuvrralaš ja luonddubiraslaš máŋggabealatvuodas • ohppiid máŋggabealátvuohta • Fátmmasteaddji oahppanbiras ja kollektiiva identitehta • Girjás oahpahanmállet ja heivehuvvon oahpahus • oahppit iešguđet dárbbuiguin • Oahppanarenat ja -vuogit, Luohkkálanjas várrečohkkii oahppanarenaid viiddideapmi • Norgga, Suoma ja Ruota oahppovuogádagat • ovttasbargu ja fierpmádathuksen • Pedagogihkka, sámegiella ja 2.oahpahusfága	Máhttu: • oahppi ovdáneami, láddama ja oahppama duogáža birra • ohppiid iešguđet duogážiiguin ja heivehuvvon oahpahusa birra • kultuvrralaš máŋggabealátvuođa ja máŋggagielatvuoda birra • gulahallama, ovttasdoaibmama ja joavkoproseassaid birra • Norgga, Suoma ja Ruota oahppovuogádagaid birra • ádde inklušuvnna prinsihpaid Gálggat: • máhttá bidjat ja veardidit oahppanjoksosiid ohppiid ovdáneami perspektiivvas • máhttá iešheanalacčat ja ovttas earáiguin plánet, heivehit, čađahit ja árvvoštallat oahpahusa máŋggabealat oahppijovkui ja heivehuvvon oahpahusa • máhttá jođihit iešguđetlágan oahppanproseassaid, sihke stuorát joavkkuid, unnit joavkkuid, ja oahpahusa ulbmiliid ektui • máhttá veardidit báikkálaš ja

	našunála plánaid ja heivehit oahpahusa dáid ektui Oppalaš gelbbolašvuohta: • oaidná ja dovdá dáid iešguđet golmma riikka iešvuodaid • dulko oahppoplánaid • vuđoštallá válljejumiid ja lea dihtomielalaš daid ektui ja dan vuđul bidjá alcces ulbmiliid oahpu ektui • dáhká ovttasbarggu • lea dihtomielalaš iežas gulahallan ja ovttasbargorelašuvnnain ja iežas oahpaheaddjiámmátidentitehta ovdáneamis ja iežas oahppandárbbuin • mán̄ggagielatvuohta ja mánáidgárddiid ja skuvllaid giellaovdánahttinplána

Goalmmát (3) ja njealját (4) jahki

Sisdoallu	Oahppanjoksosat
Perspektiiva: Sámi mánát ja nuorat eamiálbmogin • eamiálbmotfilosofija ja didaktihkka • skuvla organisašuvdnan, eamiálbmotperspektiiva • oahppi, oahppidemokratija, oahpaheaddji, váhnen, organisašuvdnadássi, báikkalaš	Máhttu: • studeanta ádde skuvlla rolla oassin servodaga ja lagasservodaga • teoriija ja vásáhusaid gárggiidahttit oahpaheaddjibarggus ja oahpaheaddji persovnnalaš ovdáneamis • allaskuvlla oahpahusa ja iežas studerema oahppanproseassa

birrasat, veahkkebálvalusat • profešunalitehta ja searvevuohta • kvalitehtasihkarastin • molsun luohkkádásiid gaskkas • dutkanvuođušteapmi • skuvlaovdánahttin • -Pedagogikhka ja oahppomáhttu ja oahpahusfágat	mearkkašumi ádden iežas oahpaheaddji identitehta gárggiidahttimis • mánggabealat ovttasbarggu mearkkašumi ádden Gálggat: • studeanttas lea dáidu árvoštallat iežas oahpaheaddjivuođa ja ovdánanhástalusaid vai sáhttá doaibmat iehčanas pedagogan, guhte ovddida iežas barggu reflekteremiin pedagogalaš doaimmaid • reflektere ja analysere iežas doaimma bargobirrasis ja oahppiid ektui • ovddida ámmátdáiddu nu ahte dutkioahpaheaddji perspektiiva lea guovddážis • dovdá oahppiid ja oahppijoavkkuid erenomášdárbbuid ja doarju oahppiid ovdáneami • árvoštallá oahppoplána ollašuhtima Oppalaš gelbbolašvuohta: • teorijja heivehuurvo hárjehallamis oppalačcat • studeantta iežas válljejumit iežas ovddidandárbbu ja

	oahpaheaddjioahpu ulbmiliid ektui galget leat guovddážis • fágadidaktihkka ja oahpahusa lágideapmi oppalaččat sámi dilálašvuodaid ektui galgá guovddážis • dutkan galgá mielde hárjehallamis nu ahte skuvladilálašvuodat ovddiduvvojit • studeanta oaidnigoahtá servodaga ja oahppiid erenomášdilálašvuodaid vejolašvuohtan • šaddá etihkalaš ámmátláš guhte ovddida oahpaheaddji ámmáha pedagogalaš jurddašeami vehkiin servodaga kritikhkalaččat ja aktiivvalaččat • ovddideaddji oahpaheaddjirolla oamasteapmi • galgá doaibmat sámi erenomáš oahppandilálašvuodain servodaga movttiideaddji rollas

4. Hárjehallama organiseren

4.1 Hárjehallama progrešuvdna, organiseren ja fáttát/barggut

Hárjehallanoahppu hárjehallanskuvllain galgá leat oktiibuot 20-21 vahkku (unnimusat 100 beaivvi) ja lágiduvvo buot njealji oahppojagi badjel.

Hárjehallanoahpahus dáhpáhuvvá hárjehallanskuvllas, fágaoahpahusas, ráhkkanemiin hárjehallamiidda, hárjehallama čađaheamis, bagadallamis ja árvvoštallamis. Bargohárjehallan lágiduvvo sierra vugiid mielde: guhkit

hárjehallanáigodagaid, hárjehallamat sierra jagi áiggiid, biđgejuvvon hárjehallamiid, oahppojagi álgovahkuid ja loahppavahkuid, adopšuvdnahárjehallama, fágasemináraid ja oahppomátkkiid bokte.

Hárjehallan čađahuvvo dábálaččat olles vahkkun, muhto lea vejolaš juohkit vahkuid lohkanbajiide ja muhtun dilálašvuodain beivviid mielde. Lohkanbadjeplánaid oktavuhtii mearriduvvojít hárjehallanáigodagat. Hárjehallan čađahuvvo vuosttažettiin fágaid vuodul mat leat iešguđetge lohkanbajis, muhto buot hárjehallamiin lea oppalaš perspektiiva mas oahpaheaddji oppalaš rolla, profešunealla bargodilli ja beaivválaš doaibma leat diehtelas oassin.

Bargohárjehallamat leat heivehuvvon oahpu sisdoalu ja guhkkodaga ektui. Vurdojuvvo progrešuvdna dađistaga go olle guhkkelii oahpus. Internašunaliserenhárjehallama sáhttá ovdamearkan goalmmát dahje njealját lagi ohcat. Bachelorbargu lea goalmmát oahppojagi.

Hárjehallanoahpahusa organiseren:

Oahppo -jagi	Vahkut ja beaivvit	GOS*	Luohkkadásiiin**	Fágat	Hárjehallama válđofáttát
1.jagi	6 vahku, 30 beaivvi	Guovdageainnus/ Kárášjogas, <i>dahje guovlluin gos sámeigiella lea válđogiella</i>	Heivehuvvo ovttasbargguin hárjehallanskuvllain (1-7)	POM, SAM	Gč. kap.3.2.1 Dán vuodul ráhkaduvvo sierra heivehuvvon bargu
2.jagi	6 vahku, 30 beaivvi	Suoma ja Ruota bealde	Heivehuvvo ovttasbargguin hárjehallanskuvllain	POM, SAM, 2.oahpahus-fága	Gč. kap.3.2.2 Dán vuodul ráhkaduvvo sierra heivehuvvon bargu
3.jagi	6 vahku, 30 beaivvi	Mearrasáme- guovllut, dahje <i>guovllut gos sámeigiella lea unnitgiella</i>	Heivehuvvo ovttasbargguin hárjehallanskuvllain	POM, 2.oahpahus-fága	Gč. kap. 3.2.3 Dán vuodul ráhkaduvvo sierra heivehuvvon bargu
4.jagi	3 vahku, 15 beaivvi		Heivehuvvonovttas bargguin hárjehallanskuvllain	3. oahpahus-fága	Gč. kap. 3.2.3 Dán vuodul ráhkaduvvo sierra heivehuvvon bargu

* Dárbbu mielde ferte sáhttit justeret hárjehallanskuvllaid jus ii leat vejolaš fállat hárjehallansajiid juste ná

**Váldomihttun lea ahte juohke studeanta galggašii beassat hárjehallat buot luohkkádásiin 5-10.

Hárjehallamis čaðahuvvojit fáttát mat leat čadnon lohkanjagi profiillaide, fágaide, oahppoovttadagaide ja fáttáide. Fágaplánas čilgejuvvo iešguđege fáttás mii lea dehálaš hárjehallamis, masa giddet earenoamáš fuomášumi, maid áššiid hárjehallat dakhk/bargat ja maid áššiid iskkadit. Ná hárjehallamii boahtá nana fágalaš vuodđu, fágaoahpahus ja hárjehallan čadnojit oktii ja praktihkka ja teorijat laktásit bures nuppiidasaset oppalašvuohtan.

Hárjehallanbarggu hábmen lea proseassa ja ovttasbargu gaskkal oahpaheaddjioahpuid teama, hárjehallanbagadalliid ja studeanttaid. Hárjehallanbargu galgá leat čállojuvpon ja šihttojuvpon gullevaččaid gaskkas ovdal go hárjehallan álgá.

4.2. Bargohárjehallama ráhkkanepmi

Juohke bargohárjehallamii galgá ovddalgihti ráhkkanit, ja lea geatnegahton. Lohkanbaji álggus galgá juo ráhkkaníšgoahtit hárjehallamii. Dollojuvvo dábálaččat čoahkkin gos oahpaheaddjioahpuid teama, hárjehallanbagadallit ja –báikkid ovddasteaddjit ja studeanttat deaivvadit. Ráhkkanemis galget čielggaduvvot praktihkalaš, bargojuohkin ja fágalaš áššit.

Ráhkkanemami oassin sáhttá fágalaš seminára, hárjehallanbagadalliide bagadallankursa jna. Hárjehallanbagadallit, fágaoahpaheaddjit ja studeanttat galget siehtadit movt ovttasbargu galgá čaðahuvvot. Guoskevaš dokumeanttat nugo árvvoštallangirjjáš, hárjehallannjuolggadusat, jávohisvuodageatnegasvuhta, dohkálašvuodaárvvoštallan ja eará dehálaš dieđut lea oassin ráhkkanemis.

Hárjehallamii galgá dahkat áigodatplána ja dát plána galgá addot Sámi allaskuvlla fágaoahpaheaddjái, guhte boahtá hárjehallangalledeapmái.

4.3. Galledeapmi bargohárjehallanbáikkiin

Ulbmil hárjehallanbáikki galledemiin lea deaivvadit studeanttaiguin ja hárjehallanbagadalliin hárjehallanbáikkis ja gulaskuddat sin vásihuusaid, leat veahkkin čoavdimin hástalusaid, áiccadir studeanttaid ja dárbbu mielde čilgemin, bagadallamin dahje rávvemin. Fágaoahpaheaddji gii fitná galledeamin, šiehtada galledanáiggi ja eará dasa gullevaš ášsiid hárjehallanbagadalliin.

4.4. Bargohárjehallama čuovvolahttin - reporteren

Juohke bargohárjehallan galgá čuovvolahttot, nu ahte das lea reporteren, oahppan ja reflekšuvdna guovddázis. Hárjehallama reporteren sáhttá leat čálalaš dahje njálmmálaš, dahje eará vuogi mielde (omd. digitála/ audiovisuálalaš vuogi). Reporterema vuohki ja áigemearri šiehtaduvvo ovdal hárjehallama. Iešguđetge fágaid geatnegahhton barggut leat oassin hárjehallanraportas. Čálalaš hárjehallanraporta galgá mearreáiggis biddjot Fronterii oktan mildosiigun. Hárjehallanraportta (njálmmálaš, audiovisuálalaš ja čálalaš raporta) oamasta hárjehallanjoavku dahje oktagaslaš studeanta, ja dan ii sáhte geavahit eará oktavuođain go hárjehallanjovkui gullevaš hárjehallanseminárain ja fágalaš árvvoštallamis jearakeahttá oamasteaddjis/oamasteddjiiin.

4.5. Hárjehallanvásáhusaid, oahppama ja reflekšuvnna dokumenteren ja ovdanbuktin

Guovddáš oassi hárjehallamis lea ovdanbuktit hárjehallanvásáhusaid, ja lea geatnegahhton. Studeanta dokumenterejít hárjehallanvásáhusaid sihke čálalačcat ja njálmmálačcat. Mo reporteren ja dokumenteren galgá dáhpáhuvvat, čielggaduvvo ovdal juohke hárjehallama. Ulbmilin lea ahte studeanttat besset ovdanbuktit iežaset vásihuusaid hárjehallamis ja eará studeanttat besset veardádallat ja buohtastahttit vásihusaideaset nuppiid studeanttaid vásihusaide. Nubbin ulbmilin lea ahte studeanttat semináras besset hárjehallat njálmmálačcat ovdanbuktit ja árvvoštallat hárjehallama ja dan láhkai ovddidit iežaset iešárvvoštallan- ja reflekerenmáhtu, go besset reflekeret fágalaš, fágaidrasttideaddji ja ámmátlaš čuolmmaid. Semináras vásihuusaid ovdanbuktin lea mávssolaš vaikko studeanttat čállet hárjehallanraporta. Studeanttaid

ovdanbuktima, árvvoštallama ja reflekšuvnna vuodul fágaoahpaheaddjit sáhttet árvvoštallat studeanttaid fágalaš ovdánandási ja olahuvvon oahppanjoksosiid. Buot árvvoštallamiid oassin lea maid veardidit studeanttaid dohkálašvuoda šaddat oahpaheaddjin.

Hárjehallanseminára lágiduvvo sullii vahku maŋjel hárjehallama, jus ii eará boađe ovdan. Dábálačcat studeanttat ieža lágidit seminára. Seminárii oassálastet buot oahpaheaddjioahpuid hárjehallanjoavkkut. Juohke studeanta galgá aktiivvalačcat oassálastit semináras. Seminára sáhttá leat juogo almmolaš, masa oassálastet buot hárjehallanoahpaheaddjit, fágaoahpaheaddjit, hárjehallama hálddahusbargit ja studeanttat, dahje siskkáldas, mas eai leat omd. hárjehallanbagadallit mielde. Hárjehallansemináras sáhttá ovdanbuktimis atnit iešguđetge vugiid, nugo rollaspealu ja eará dáiddalaš vugiid, seaidnečájáhusaid, áviissa- ja/ dehe oahpponeavvoráhkadeami. DGT lea lunddolaš veahkkeneavvu dán oktavuođas.

Hárjehallanbagadalliid šiehtaduvvon bargoágái lea čákkejuvvon áigi čuovvut studeanttaid njálmmálaš ovdanbuktimiid. Ulbmilin lea maid nannet hárjehallanbáikiid fierpmádaga ja allaskuvla ovttas singuin ovddidit hárjehallama praktihkalačcat ja fágalačcat. Hárjehallanbagadalliid fágalaš máhtu nannen lea maid ulbmilin ja danne hárjehallansemináras lea mielde fágalaš ovdánahttinoassi dahje allaskuvla lágida hárjehallanbagadalliide sierra fágalaš ovdánahttinseminára.

4.6. Bargohárjehallama bagadallan ja árvvoštallan

Árvvoštallama vuodđun lea sámi oahpaheaddjioahpu ulbmilat ja studeanttaide oahppanjoksosat ja studeantta iežas reflekteten. Studeanta pláne ja raportere hárjehallama, mat geavahuvvojit maiddái vuodđun hárjehallama árvvoštallamis dađi mielde go fágaoahpaheaddjit ja hárjehallanoahpaheaddjit ovttas studeanttaiguin ovddidit ášši.

Bagadallamis čuovvut oppalaš olmmošgova ja oahpanoainnuid, mas lea sámi vuolggasadji.

Árvvoštallan raporterejuvvo loggagirjái ja hárjehallamis čallo árvvoštallan.

Árvvoštallan galgá čuovvut studeantta progrešuvnna ja oahpaheaddjioahpu ulbmiliid.

Hárjehallama árvvoštallan dáhpáhuvvá hárjehallama áigge ja joatkašuvvá hárjehallansemináras, mas olles hárjehallamii guoskevaš fágajoavku leat mielede árvvoštallanproseassas, mii galgá dáhpáhuvvat oppalaččat iešguđetge doaibmi oahppanjoksosiid ja rollaid ektui. Hárjehallama čađaheapmái gusket oahppanjoksosat ja njuolggadusat maid ektui hárjehallan árvvoštallojuvvo. Studeanta galgá čuovvut aktiivwalaččat hárjehallama.

Hárjehallama galgá dievasmahttit jus buot geatnegahhton doaimmat eai leat čađahuvvon.

Hárjehallanoahpaheaddji:

Hárjehallanoahpheaddji bagadallá studeanttaid hárjehallama oktavuođas, sihke ovdal, čađahettiin ja maŋŋel. Son árvvoštallá studeantta ja čállá studeantta birra árvvoštallama vásedin ráhkaduvvon girjái (árvvoštallangirji) mii lea sáddejuvvon sutnje ovdal hárjehallama dahje lea addojuvvon hárjehallančoahkkimis. Hárjehallama árvvoštallamis geavahuvvojit árvosánit "Dohkkehuvvon/ Ii dohkkehuvvon". Studentii addojuvvo diehtu goas, gos ja geas son sáhttá viežżat árvvoštallama.

Hárjehallanbagadalli árvvoštallá hárjehallama dađistaga ja sádde hárjehallanárvvoštallama rekommenderejuvpon reiven maŋimustá vahku maŋŋel go hárjehallan lea nohkan. Studeanta oažju luoikkas hárjehallanárvvoštallangirjji vahkkui, deavdit iežas oasi árvvoštallangirjái ja buktit hárjehallanárvvoštallangirjji oahppohálddahussii. Jus hárjehallanbagadalli lea deavdán hárjehallanárvvoštallangirjji ovdal maŋemus beaivvi hárjehallamis, de vuolláičállet hárjehallanbagadalli, studeanta ja rektor/jođiheaddji árvvoštallangirjjáža. Studeanta oažju kopija das ja hárjehallanbagadalli sádde ruovttoluotta vuolláičállojuvpon originála árvvoštallangirjji oahppohálddahussii.

4.7. Studeanttat geat eai soaitte oažzut bargohárjehallama dohkkehuvvot

Jus lea eahpádus joksá go ovttaskas studeantta ulbmiliid hárjehallanáigodagas, de galgá hárjehallanbagadalli váldit oktavuoða oahpaheaddjioahpuid koordináhtoriin dahje oahppohálddahusain, dahje hárjehallankoordináhtoriin ja ságastallat ášši birra. Jus lea eahpádus ovttaskas studeantta oahpaheaddjidohkálašvuodas, de galgá hárjehallanbagadalli dieđihit ášši allaskuvlla sierra nammaduvvon ásahusovddasteaddjái. Hárjehallanbagadalli galgá čilget ja dokumenteret man vuođul son dieđiha ášši, ja deavdit vásedirnráhkaduvvon skovi. Dan maŋŋel galgá árvvoštallojuvvot ceggejuvvo go sierra dohkálašvuodaášši galgá dieđihuvvot nu árrat go vejolaš studeantta oahppoáigodagas.

4.8. Ii dohkkehuvvon hárjehallan

Jus studeanta ii oaččo bargohárjehallama dohkkehuvvot, de oažžu dábálaččat čađahit hárjehallama ođđasit, sierra šihttojuvvon áigodaga go allaskuvla sáhttá fállat ođđa hárjehallama. Jus studeantta fas ođđasit ii oaččo dohkkehuvvot bargohárjehallama, de ferte ášši loktejuvvot dohkálašvuoda árvvoštallamii

4.9. Dohkálašvuoda árvvoštallan

Máhttodepartementa lea 30.06.2006 mearridan ođđa láhkaásahusa *Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning (nr 859)*, mas lea láhkavuođđu lágas 1.04.2005 nr. 15, Universitehtaid ja allakuvllaid láhka § 4-10. Universitehtaid ja allaskuvllaid lága mielde galgá dohkálašvuodaárvvoštallan dahkkot dássedit oahpuid čađaheamis. Čujuhuvvo maiddái Sámi allaskuvlla dohkálašvuodanjuolggadusaide. Jus oktage studeanta eahpiduvvo leat dohkálažjan oahpaheaddjin, de galgá čađahuvvot sierra dohkálašvuodaárvvoštallan.

5. Hárjehallama ovttasbargu ja rollat

Hárjehallanoahpahus hárjehallanskuvllas lea seamma dássásaš oahpahus go dat mii addo teorijaoahpahusas allaskuvllas fágaoahpahusa bealis.

Hárjehallanoahpahus eaktuda ovttasbarggu gaskkal hárjehallanoahpaheddjiid, studeanttaid ja fágaoahpaheddjiid, ja ovttasbarggu jođihan dásis gaskkal

allaskuvlla ja hárjehallanskuvllaaid. Sámi servodatberošteaddjirolla galgá maiddái válidot vuhtii go sámi oahpaheaddjioahpu hárjehallamat lágiduvvojit, nuba hárjehallamat dáhpáhuvvet lagaš ovttasbarggus servodagain.

Ovttasbargu galgá nannet studeanttaid persovnnalaš oahppanjoksosiid ja oahpaheaddjioahpu ulbmiliid, vai studeanttat olahit oppalaš gelbbolašvuodja doaibmat oahpaheaddjin vuođđoskuvllas gáibideaddji sámi dilálašvuodain. Prográmmafágat oktan fágadidaktikhain ja hárjehallanoahpahus hárjehallanskuvllas galgaba speadjalastit nubbi nuppi, nu ahte fágat ja bargobargovásáhusat hárjehallanoahpahusas bohtet ávkin goappaš guvlui. Dát oahpahusat oktiibuot galget vuođđun studentii, vai sii ovdánahttet fágalaš ja didaktikhalaš gelbbolašvuodja. Lea dehálaš ahte fágaoahpaheaddjit, hárjehallanbagadallit ja skuvllaaid rektorat digaštallet oahpahusa ja ámmártrolla studeanttaiguin. Ovttasbarggu formálalaš vuođđun lea šiehtadus mii sáhttá dákkit gaskkal allaskuvlla ja hárjehallanskuvlla, ja muđui láhkárámmat mat gustoijit dákkár ovttasbargui.

Oaivámušat hárjehallanoahpahusa ovttasbarggus leat studeanta ja hárjehallanbagadalli, luohkkákoordináhtor, pedagogihkka ja oahppimáhttu fágaoahpaheaddji ja eará fágaoahpaheaddjit ja oahppojođiheaddji (oahpaheaddjioahpuid team), hárjehallanskuvlla rektor/jođiheaddji ja allaskuvlla háld dahusa oahpahuskonsuleanta. Buohkain lea dihto rolla hárjehallanoahpahusa mihtomeriid ollašuvvamis.

5.2 Rollajuohkin ja ovddasvástádusat

Studeantta ovddasvástádus.

- Studeantas lea alddis ovddasvástádus iežaset oahppamis, ja lea mielovddasvástádus oahppanjoksosiid dáfus
- Studeanta lea oahppodilis, muhto galgá oasálastit bargodillái dego ovttasbargoguoibmin ja observevran. Studeanttat eai sáhte váldit dábálaš ovddasvástádusa nugo virgáduvvon oahpaheaddji.
- Galgá dovddiidit ja čuovvut hárjehallanbáikki njuolggadusaid, plánaid jna.

- Ráhkkanit bagadallamiidda, oahpahusaide, hárjehallanbargguid ja árvvoštallat hárjehallama, ja čuovvut njuolggadusaid mat leat biddjon
- Čađahit buot mearriduvvon bargguid ja lea aktiivvalaš maiddái muđui bargguin, ja oaidnit ieš bargguid
- studeanta galgá doaibmat buori ovttasbarggus eará studeanttaid, hárjehallanbáikki ja allaskuvlla ektui
- studeanta galgá váldit dađistaga rolla oahppiid ovdáneamis ja čuovvut progrešuvnna
- galgá geabbil

Skuvlaeaiggát

- Láhčit doarvái fágalaš relevánta hárjehallansajiid allaskuvlla studeanttaide- jf. Oahpahuslága
- Láhčit nu ahte skuvllat leat heivehuvvon pedagogalaš DGT oahpahussii
- Láhčit buriid eavtuid bargohárjehallanskuvllaide doaimmahit hárjehallanbagadallama ja ovdánahttinbargguid
- Máksit hárjehallanskuvlii bálkká, ja sáddet čohkkejuvvon refušuvdnagáibádusa allaskuvlii, dakka maŋŋel go hárjehallanáigodat leat nohkan
- Gokčat penšuvdnaosi hárjehallanbagadalliid bálkkás (Ordningen med direkte overføring av arbeidsgiverandel til Statens Pensjonskasse bortfalt i 1998. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3, kap. 221, post 69. Tilskuddet er nå tatt inn i rammetilskuddet til den enkelte kommune).

Rektor (dahje son gean rektor nammada)

- Lea allaskuvlla oktavuohtaolmmoš ja doaimmaha hárjehallanoahpahusa plánenbarggu
- Ovddasvástidiaja láhčá bargohárjehallansajiid studeanttaide ja ahte bargohárjehallan čađahuvvo mearriduvvon rámmaid, plánaid ja mihtomeriid mielde, ja ahte studeanttat ožzot buriid bargovejolašvuodaid, ja nu ahte
 - Olles skuvla lea hárjehallanarenan

- inkludere studeanttaid skuvlla sosiálalaš oktavuoðain
- studeantat bessel hárjehallat relevánta fágaohpahusain
- studeanttat bessel vásihit iešguðetlágan bargovugiið
- sihkkarastá ahte studeanttat bessel oahpahit šihttojuvvon diímmuid ja ožot šihttojuvvon bagadallama
- Veahkkin vállje hárjehallanbagadalliid, ja láhčá hárjehallanbagadalliide buriid bargoeavttuid doaibmat hárjehallanbagadallin
- Dáhkida márssu hárjehallanbagadallái, sihkkarastet rivttes refušuvdnagáibádusa allaskuvlii
- Ráhkkanahttá skuvlla ja váhnemiid ja ohppiid ahte studeanttat bohtet hárjehallat skuvlii
- Láhčá ovttasbarggu gaskkal hárjehallanskuvlla ja allaskuvlla
- Jus hárjehallanbagadalli jávká eanet go golbma beaivvi, dieðiha allaskuvlii, ordne sadjásašbagadalli
- Vuostáváldá studeanttaid ságastallamiidda ja mielde láhčá ahte studeanttat dovddiidot skuvlla iešguðet beliid, ovdánahttinbargguide, skuvlajoðiheami, doaimmaide maiguin bargá earenoamážit, earenoamášoahpahussii, heivehuvvon oahpahussii ja fágaidrasttideaddji ovttasbargguide
- Dáhkida ahte studeanttat geat dohkálaš sivain gártet jávkat hárjehallanoahpahusas, bessel čaðahit váilebeivviid maŋŋel

Hárjehallanbagadalli ovddasvástádus

Hárjehallanbagadalli lea barggus skuvllas/suohkanis/fylkkas.

Hárjehallanbagadallidoaibma almmuhuvvo skuvlla siskkobealde.

Hárjehallanbagadalliin šiehtaduvvo ain ovttá joavkuin ovttá hárjehallanáigodahkii. Dábálaš hárjehallanáigodat jagis lea 7 vahku. Okta hárjehallanbagadalli ovddasvástida gitta 4 studeanta. Hárjehallanhukut sáhtte unnit dahje eanet go 7 vahku .

Okta oahpaheaddjiteam sáhttá ovttas juogadit ovta hárjehallanbagadalli doaimma. Doaibma juhkkovuvvo de daid gaskkas, ja okta galgá leat koordináhtor.

Hárjehallanbagadalli galgá:

- Ovddasvástidit ja láhčcit ahte bargohárjehallan čađahuvvo mearriduvvon rámmaid, plánaid ja mihtomeriid mielde, ja ahte studeanttat ožzot buriid bargovejolašvuodaid
- Ráhkkanit ja čađahit hárjehallama, sihke áigodaga, bagadallama, árvvoštallama ja loahpahanbargguid mat čuvvot
- Sihkkarastit ahte studeanttat besset vásihit oahpaheami ja luohkkájođiheami ja muđui oahpaheaddjiámmáha iešguđet beliid ja reflekeret iežas oahppama ja vásáhusaid
- Addit bargohárjehallanoahpahusa, dán siskkobealde juolludit oahpahusdiimmuid ja bagadallat
- Čađahit gaskaboddosaš árvvoštallama studeanttas, árvvoštallat studeanttaid dohkálašvuoda šaddat oahpaheaddjin, deavdit eahpádusskovi jus eahpida ovttage
- Čállit studeanttaárvvoštallamiid, ja dohkkehít/ii dohkkehít studeanttaid hárjehallamiid
- Čoahkkinastet čoahkkimiin mat lágiduvvot hárjehallamiid oktavuođas
- Evalueret hárjehallanoahpahusa ja lágideami
- Orienteret jođiheddjiid hárjehallanskuvillas ja addit dieđu buori áiggis jus lea dárbu sadjásazžii
- Čuovvut, dahje searvat allaskuvlla fágaoahpahusas

Teamkoordináhtor

Jus lea máŋga oahpaheaddji geat galget juogadit bagadallama, doaibmat hárjehallanoahpaheaddjiteamas, de galgá okta, teamkoordináhtor, ovddasvástidit ahte barggut juogaduvvojít ja čađahuvvojít. Sierra mavssu birra teamkoordináhtorii geahča čuoggá 4.2.2.

Sámi allaskuvlla ovddasvástádus

Oahpaheaddjioahpu oahppoásahusas lea fágalaččat válдоовдасвастадус bargohárjehallamii;

- jođiheapmi, organiseren, čoahkkinplánaide ja bargoplánaide
- Šiehtadusaid ovddideapmi
- Dieđut ja dárbašlaš bagadallama hárjehallanbagadallái
- Hárjehallamiid ráhkaneapmi, čađaheapmi ja čuovvoleapmi
- Dohkálašvuoden árvvoštallama čađaheapmái
- Bálkkáid máksit skuvlii/hárjehallanbagadalli bargoaddái refušuvnna vuostá

Oahppojođiheaddji:

- Lágidit eavttuid buori ovttasbargui oahpaheaddjioahpuin sihke fágalaččat ja hálldahušlaččat
- Čuovvolahittit ahte fágaoahpaheaddjit ja hárjehallanbagadallit ovttasbarget oahpaheaddjioahpus sihke allaskuvillas, bargohárjehallanskuvillas ja vejolaš digitála ovttasbargoarenain
- Sihkkarastet ahte hárjehallanbagadallit dovdet allaskuvlla bajit dási plánaid ja oahppoprográmmaid
- Sihkkarastet ahte lea oktasaš áddejupmi hárjehallanbagadalliigun/ hárjehallanskuvllain go guoská studeantačuovvoleapmái ja dohkálašvuoden árvvoštallamii
- Sihkkarastet ahte profešuvdnafágalaš fáttát integrerejuvvojit
- Sihkkarastet ahte oa-team searvá buot relevánta bargohárjehallančoahkkimiin
- Lohkat ja čuovvolit árvvoštallangirjjážiid, ja sihkkarastet ahte relevánta dieđut addojuvvojit daidda geat galget čuovvolit
- ovddida hárjehallamiid gustovaš plánaid ja dieđuid dađistaga

Luohkkáteamkoordinátor

- Čohkke luohkkáteamma plánenbargguide, čađaheapmái , árvvoštallamii ja čuovvolahittimii, integreret profešuvdnafágalaš fáttáid

- Involvere hárjehallanbagadalliid ja studeanttaid hárjehallanbargguide ovdal, lágidit dárbbashaš fágalaš dieðuid hárjehallanbagadalliide
- Sihkkarastá ahte juohke hárjehallanjoavkkus fitná fágaoahpaheaddji hárjehallanguossáteamis
- Bagadallá studeanttaid ja hárjehallanbagadalliid dárbbu mielde
- Lohká ja čuovvola árvvoštallangirjjážiid

Fágaoahpaheaddjít

- Servet luohkkáteama plánenbargguide, čaðaheapmái , árvvoštallamii ja čuovvolahattimii, integrerejít profešuvdnafágalaš fáttáid
- Leat mielde ovttas teamain, hárjehallanbagadalliiguin ja studeanttaiguin hárjehallanbargguide ovdal, lágidit dárbbashaš fágalaš dieðuid hárjehallanbagadalliide
- Servet guossástemiide hárjehallanbáikkiin
- Bagadallet studeanttaid ja hárjehallanbagadalliid dárbbu mielde
- Lohket ja čuovvolit árvvoštallangirjjážiid

Oahppohálddahusa ovddasvástádus

Oahppohálddahusas lea organisatovrralaš ovddasvástádus bargohárjehallanoahpahusa oktavuoðas.

- Doaimma ja goziha bargohárjehallanplána njuolggadusaid ja eará doaibmi njuolggadusaid/ rutiinnaid vuodul hálddahuslaš áššiid nugo hárjehallanoahpahusas siehtadusaid čállima, dieðuid doaimmaheamis studeanttaide ja hárjehallanoahpaheddjíide/skuvllaide, čoahkkinbovdehusat, studeanttaid hárjehallanoahpahusa ráhkaneamis, čaðaheamis ja čuovvoleamis, studeanttaid goluid gokčamis jna.

- goziha olggosmáksimiid
refušuvdnagáibádusaid/bálkámáksimiid oktavuođas
hárjehallanskuvllaide ja -bagadalliide
- Čuovvola rutiinnaid studeanttaid progrešuvnna
čuovvoleamis ja dohkálašvuoden árvvoštallamiin
- Lea mielde láhčime gulahallama ja ovttasbarggu gaskkal
allaskuvlla ja hárjehallanskuvllaid

6. Oppalaš hárjehallannjuolggadusat

6.1 Bargoáigi hárjehallamis

Hárjehallanáigodagas lea studeanttain olles bargovahkku, 37,5 diimmu. Jos geatnegahhton barggut šaddet maŋjel bargoáiggi, luvvejuvvojit sis fas dat diimmut bargoáiggis. Bargoáiggis galgá studeanttain leat vejolašvuhta plánet, árvvoštallat ja oažžut bagadallama.

Studeanta oassálastá bagadallamii, čuovvu ja pláne oahpahusa hárjehallanbáikkis, oahpaha ja árvvoštallá iežas ja oahppiid oahppama. Hárjehallama bargoáigi juhkko sullii ná:

- oppalaš bargoáigi lea vahkus 37.5 diimmu, studeanttat čuvvot hárjehallanskuvlla ja hárjehallanoahpaheaddji áigegeavaheami ja šiehtadallet áigegeavaheamis báikkálaččat.
- bagadallan 10-30 %, oahpahusa čuovvun 10-30 %, oahpahus ovttas joavkkuin ja iehčanasat 20-40 %, oahpahusa plánen ja reflekteren 40-50%. Áigegeavaheapmi galgá čuovvut studeantta progrešuvnna nu ahte vuosttaš oahppojagi biddjo eanet deaddu bagadallamii ja oahpahusa čuovvumii. Maŋit áiggiin studeanttat váldet eanet ovddasvástádusa plánet ja čađahit oahpahusa iehčanasat.

Vuođđoskuvlaoahpaheaddjistudeanttat hárjehallamis oahpahit gaskamearálaččat 15 diimmu vahkus, ja jsuterejuvvo dan mielde man guhkkin studeanta lea progrešuvnnas. Dan lassin sii galget oažžut bagadallama ja

árvoštallama juohke oahpahusbottu ovdal ja maŋŋel. Studeanttat galget oažut unnimusat 10 diimmu bagadallama vahkui. Bagadallan sistisdoallá fágalaš, didáktalaš ja pedagogalaš láidesteami, oktasaš ráhkaneamit ja árvoštallamat maŋŋel oahpahusbottuid maid studeanttat čaðahit. Bagadallan sistisdoallá fágalaš, didáktalaš ja pedagogalaš láidesteami, oktasaš ráhkaneamit ja árvoštallamat bargohárjehallamis.

6.2 Geatnegasvuhta oassálastit bargohárjehallamii

Buot hárjehallama oasit leat geatnegahton, sihke ráhkaneapmi ovdal, ieš bargohárjehallan hárjehallanbáikkis ja čuovvoleapmi allaskuvillas maŋŋel. Studeanttat galget bargat buot addojuvvon bargguid ollislacčat, sii galget searvat čoahkkimiidda sihke allaskuvillas ja hárjehallanbáikkis. Studeanttat eai galgga gehččot bargin hárjehallanáigodagas. Sis galgá leat bagadalli ja sii galget oažut bagadallama bargguid oktavuođas.

6.3 Jávkan bargohárjehallamis

1. Earenoamáš sivaid geažil sahtta allaskuvla dohkkehít gitta 15% jávkama hárjehallamis hárjehallanbáikkis. Earenoamáš sivaid galgá duođaštit omd. doavtterduođaštusain.
2. Jus studeanta jávká eanet go 15% bargohárjehallamis hárjehallanbáikkis, de sahtta dát mielddisbuktit ahte hárjehallan ii dohkkehuvvo. Hárjehallanbagadalli ja oahpaheaddjioahpuid teama ovttas árvoštallet hárjehallama dohkálašvuoda, ja galgá go studeanta čaðahit jávkanáiggi dehe olles hárjehallama ođđasit. Jus studeanta šaddá čaðahit hárjehallama dehe osiid hárjehallamis ođđasit, de ferte ieš ruhtadit hárjehallangoluid.
3. Bargohárjehallama maŋideapmi (permišuvdna) addo dušše earenoamáš sivaid geažil.
4. Jus studeanta earenoamáš sivaid geažil šaddá jávkat bargohárjehallamis, de ferte allaskuvla oažut dieđu dán birra unnimusat 1 mánu ovdal vai allaskuvla sahtta plánet oahppoprogrešuvnna sihke hárjehallajoavkku ja studeantta ektui. Mánnaoažžuma oktavuođas ferte dieđihuvvot 3 mánu ovdal. Dieđiheapmi galgá

dáhkkot formálalaš vuogi mielde, ja sáddejuvvot allaskuvlla boastačujuhussii vai ášsi registrerejuvvo sierra.

5. Hárjehallanráhkkanepmi ovdagihtii, vejolaš fágabeaivvit hárjehallamiid oktavuođas ja hárjehallama čuovvoleapmi allaskuvllas maŋŋel leat bákkolaš oasit hárjehallamis. Jávkan dáin doaimmain eambbo go 15 % (rehkenasttejuvvo sierran) mielddisbuktá buhttema/ sisabargama mii mearriduvvo oaheaddjioahpuid teama bealis. Buhtten/sisabargan galgá sáhttit čájehit studeantta olahuvvon oahppanjoksosiid, ja sáhttá leat omd. essaia dahje eará fágalaš bargu man vuodul lea vejolaš árvvoštallat studeanta ovdáneami. Jus studeantas lea dohkálaš sivva jávkamii, doavtterduođaštus, dalle lea allaskuvla geatnegas lágidit buhttema/sisabargama studeanta váste nu árrat go vejolaš.

6.4 Váttisvuodat bargohárjehallamis

1. Jus hárjehallamis čuožzilit váttisvuodat maid joavku ii nagot čoavdit, de galgá joavku iežas luohttámušolbmo/ hárjehallanbagadalli bokte diedihit dán oaheaddjioahpuid koordináhtorii nu jođánit go vejolaš. Joavku/bagadalli lea dalle geatnegahhton čuovvut čoavdinproseassa maid oaheaddjioahpuid koordináhtor/ oaheaddjioahpuid team dahje oaophohálddahus bidjet johtui. Jus studeanttat eai čađat dán proseassa dehe guđđet oaħposaji, de lea seamma go lobihis jávkan. Dát mearkkaša ahte hárjehallan ii dohkkehuvvo.

2. Jus studeanta earenoamáš sivaid geažil ii leat čađahan ovta hárjehallanáigodaga, de galgá studeantta gohčojuvvot čoahkkimii. Studeanta sáhttá váldit fárrui luohttámušolbmo. Čoahkkimis galgá ráhkaduvvot plána studeantta hárjehallama progrešudnii.

3) Ásahus galgá allakuvlla ja universitehtalága § 4-10, ja departementa lähkaásahusaid mielde, *Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning (nr 859)*, árvvoštallat lea go studeanta dohkálaš oaheaddjeámmahii.

6.6 Bargohárjehallanjoavkku luohttámušolmmoš

Joavku vállje luohttámušolbmo ovdal bargohárjehallanáigodaga. Su bargun lea

- Geahčcat bearrái ah te hárjehallanjoavkku čoahkkimat dollojuvvojít mearriduvvon áigái.
- Dieđihit buohkaide čoahkkimiid birra.
- Jođihit čoahkkimiid.
- Fievridit čoahkkingirjji mii čájeha goas leamaš čoahkkimat, makkár áššit ja geat čoahkkimis ledje.

Juohke joavkobargui ráhkaduvvo čoahkkinplána, maid joavku galgá dohkkehít. Jus studeanta jávká unnit go 1/3 oasi čoahkkimiin/ joavkobargguin, de mearrida joavku ovttasráđiid fágaoahpahedđiin galgá go dát studeanta leat mielde árvvoštallamis. Jus lea eret eanet go 1/3 oasi čoahkkimiin/ joavkobargguin de ii árvvoštallo studeanta. Dát guoská buot joavkočoahkkimiidda ja eará joavkobargguide hárjehallama oktavuođas.

6.7 Geatnegahtton jávohisvuodaduođaštus

1. lagi studeanttat devdet jávohisvuodageatnegasvuoda duođaštusa go álget ohppui. Universitehtaid ja allakuvlalága vuodul leat studeanttat geatnegahtton deavdit dán duođaštusa. Dát galgá dahkkot ovdalgo studeanta manná hárjehallamii. Duođaštus čállo guovtti gáhppálagas, main studeanta oažju nuppi ja nubbi vurkejuvvo studeantamáhppii. Go studeanta lea vuolláičállán duođaštusa, de oažju son kopijja geatnegahtton jávohisvuoda guoskevaš njuolggadusain. Lea doarvái go studeanta lea vuolláičállán duođaštusa oktii. Hárjehallanbáikkis galget maiddái muitalit studeanttaide daid njuolggadusaid birra. Áicanskovit, raporttat ja notáhtat leat siskkáldas barggut gos mánáid/ ohppiid namat eai galgga oidnot.

6.8 Politijjaduođaštus

Buot studeanttat galget buktit politijjaduođaštusa ja tuberkulinduođaštusa oahppohálddahussii go álget ohppui. Politijjaduođaštus ii galgga boarráset go 3 mánu. Čujuhuvvo www.odin.dep.no/ufd

Jus studeanta ii doaimmat politijjaduođaštusa, dehe jus addá boasttu iešduođaštusa, de sus ii leat vuogatvuhta oassálastit bargohárjehallamiidda/ - oahpahussii mánáidgárddis ja skuvllas.

6.9 Tuberkulin-/pirquetiskkus

Láhkaásahusas "Forskrift om tuberkulosekontroll" mearriduvvon gonagaslaš res. 21.06.2002, lea mearriduvvon ahte ee. dábálašoahpaheaddji- ja ovdaskuvlaoahpaheaddjioahpu studeanttat galget, go álget ohppui, čaðahit tuberkulosaiskosa jus golmma maŋemus mánus leat leamaš riikkain gos lea olu tuberkulosadávda. Jus ii leat leamaš dakkár riikkain, de galgá duoðaštít dan skovi bokte, maid oažju oahppohálddahusas. Dat guoská riikkaide olggobéalde Oarje-Eurohpa, USA, Canada, Australia, New Zealand ja Japána. Jus lea leamaš dáin riikkain, de galgá buktit tuberkulin-/pirquet iskosa ovdal čakčamánu 1. beavvi ja maŋemustá ovdal go manná hárjehallamii. Tuberkulin-/pirquetiskkus ii ábut leat boarráset go golbma mánu. Sii geat leat ovdal váldán dakkár iskosa galget čájehit duoðaštusa oahppohálddahussii, nu ahte allaskuvla oažju kopijja das, mii biddjojuvvo studeantamáhpaide. Jus tuberkulin-/pirquetiskkus lea positiiva vaikko ii leat boahkuhuvvon, de ferte vel duoðaštít suojugovvaískkadeami. Dát iskkadeapmi ii ábut leat boarráset go jagi. Sii, geat šaddet váldit suojugovvaískkadeami, galget jahkásacçat duoðaštít dakkár iskkadeami. Jus studeanta šaddá fárret oahpu dihte, de galgá váldit iskosa ruovttubáikkis ovdal go fárre. Studeanttat šaddet máksit dán iskosa ieža. "Lov om smittevern" geatnegahttá dakkár iskosa, jus lea orron riikkain gos lea ollu tuberkulosa. Go čakčalohkanbajis lea buktán duoðaštusskovi dehe váldán tuberkuliniskosa, de ii šat dárbbaš dan váldit giððalohkanbajis.

7. Praktihkalaš ášshit

7.1 Mátke-/orrungolut

Sámi allaskuvllas lea prinsihppa ahte geatnegahton hárjehallan ii galgga leat stuorit lassigollun studeanttaide, muho ferte lihkká rehkenastit ahte šaddet lassigolut hárjehallamis johtima ja orruma oktavuoðas.

Sámi allaskuvla ráhkada mókstipeandda iešguðet hárjehallanbáikki ektui. Vuodðun stipeandda rehkenastimii lea galle kilomehtera lea allaskuvllas hárjehallanbáikái ja galle studeantta leat joavkkus.

Dá čuovvu formel man vuodul rehkenasto mókstipeanda:

(x km * 2 kr/km) + (x km * y passager * 0,50kr/km/passager) = x kr.
studentii

z studeanttajoavkkus

Sámi allaskuvla máksá gitta 150,- kruvnno rádjái jándorii juohke studentii idjadangoluid ovddas hárjehallama oktavuođas, go sáhttá duođaštit ahte lea máksán dupalit viessoláiggu hárjehallanáigodagas. Orrungoluid máksimii leat čuovvovaš eavttut:

- Studeanta galgá guittiin duođaštit orrungoluid ja Sámi allaskuvla máksá dušše orrungoluid mat leat duođaštuvvon, gitta 150,- kruvnno rádjai jándorii juohke studeantta nammii.
- Sámi allaskuvla eaktuda ahte studeanttat orrot hálbbimus lági mielde, ja ahte studeanttajoavkkut juogadit orrunbáikki gos lea vejolaš seastin dihte orrungoluid.
- Sámi allaskuvla ii másse orrungoluid go hárjehallan lea Guovdageainnus dahje studeantta ruovttusuohkanis.
- Sámi allaskuvla ii másse ollislaččatmátke- ja orrungoluid studeanttaide, geat ožot bálkká dehe eará ruhtadoarjaga alit oahpu almmolaš ortnegiin.

Studeanttat fertejít deavdit olggosgoluid ruovttoluotta máksin-skovi ja buktit dan allaskuvlii, jus hárjehallangolut galget máksojuvvot. Buot guittet galget čuovvut mielde. Earenoamáš dilálašvuodain sáhttá Sámi allaskuvla gokčat eambbo.

Olggosgolut hárjehallama oktavuođas mat eai leat šiehtaduvvon ovdalgihtii eai máksojuvvo. Áigemearri buktit máksin-skovi Sámi allaskuvlii lea mánu maŋŋel go hárjehallan nohkká. Jus ii leat buktán máksin-skovi áigemeari sisa, de eai máksojuvvon hárjehallangolut.

Jos bargosadji geatnegahttá studeantta bargomátkái, de galgá bargosadji/hárjehallanbáiki máksit sumátkegoluid dábálaš máksomeriid mielde.

7.2 Lagasolbmo jápmin

Jus studeanttas jápmá lagasolmmoš hárjehallanáigodagas de gokčá allaskuvla johtingoluid mat vástidit hárjehallanbáikkis Sámi allaskuvlii.

7.3 Skovit ja dokumeanttat

Dát skovit gusket hárjehallamii ja leat góvdnamis oahppohálddahusas:

- Dohkálašvuodja eahpádusskovvi
- Jávohisvuodja geatnegasvuodja vuolláičállinskovvi
- Tuberkuloseskovvi
- Hárjehallama árvvoštallanskovvi
- Mátke- ja orrungoluid gokčan ohcanskovvi